

Radicales griegos

Hemos seleccionado sesenta «radicales» o «bases» helénicas y, para cada una de ellas, hemos entresacado algunos vocablos castellanos derivados de las mismas. Casi siempre se trata de compuestos, pues de ellos principalmente procede el caudal de voces castellanas de ascendencia helénica. Su número crece sin cesar, al compás de los adelantos científicos y técnicos que buscan en el venero griego sus formas de expresión.

SESENTA «BASES» GRIEGAS y algunos derivados castellanos

1. ἄγ-, *conducir, llevar*

agonía	ἀγωνία
protagonista	πρῶτος - ἀγωνιστής
demagogo	δῆμος - ἀγωγός

2. ἅγ-, *ser puro*

hagiografía	ἅγιος - rad. γραφ-
trisagio	τρῖς - ἅγιος

3. ἀγερ-/ἀγορ-/ἀγρ-, *reunir*

ágora	ἀγορά
agorero	ἀγοραῖος

4. ἀερ-, *aire*

aerofagia	ἀήρ - rad. φαγ-
aerolito	ἀήρ - λίθος
aerostático	ἀήρ - rad. στα-, suf. -ικός

5. αίμα-, *sangre*

hematoma	αἷμα, -ατος - suf. -μα
hemorragia	αἷμα - rad. ῥαγ-
hemostático	αἷμα - rad. στα-, suf. -ικός

6. ἄκ-, *ser puntiagudo, acabar en punta*

acróstico	ἄκρος - στίχος
acrópolis	ἄκρος - πόλις

7. ἄρ-, *adaptar, ajustar*

aretología	ἀρετή - rad. λεγ-/λογ-
aritmética	ἄριθμος - suf. -ικός
aristocracia	ἄριστος - (κράτος) -κρατία
armonía	ἄρμονία
artritis	ἄρθρον - suf. -ίτις

8. ἀρχ-, *comenzar, ser el primero, mandar*

arcaísmo	rad. ἀρχ-, suf. -ισμός
arcángel	rad. ἀρχ-, ἄγγελος
arquetipo	rad. ἀρχ-, τύπος
arquitecto	rad. ἀρχ-, τέκτων
anarquía	pref. ἀν-, rad. ἀρχ-
jerarquía	ἱερός - rad. ἀρχ-

9. αὐτο-, *mismo (lat. ipse)*

autarquía	αὐτός - rad. ἀρχ-
auténtico	αὐθεντικός (αὐτός - rad. εἶ-, suf. -ικός)
autócrata	αὐτός - κράτος (-κρατής)
autóctono	αὐτός - γθών,ονός
autopsia	αὐτός - ὄψις

10. βελ-/βολ-/βαλ-, *lanzar, arrojar*

bala	rad. βαλ-
balón	part. βαλών
diablo	διάβολος (prev. δια-, rad. βολ-)
parábola	παραβολή (prev. παρα-, βολή)
problema	πρόβλημα (prev. προ-, rad. βλη-, suf. -μα)

11. γελ-/γ(α)λ(α)-, *brillar*

galaxia	γαλαξίας
galena	γαλίγη
glauco	γλαυξ, κός

12. γεν-/γον-/γν-, *nacer*

gen, gene	γένος
génesis	γένεσις
epígono	prev. ἐπι-, γόνος
eugenesia	pref. εὐ-, γένεσις

13. γνω-, *conocer*
 gnosis
 agnóstico
 gnoseología
 γνώσις
 pref. ἀ-, rad. γνω-, suf. -ικός
 γνώσις - rad. λεγ-/λογ-
14. γραφ-, *escribir*
 grafía
 epígrafe
 anagrama
 rad. γραφ-, suf. -εία
 prev. ἐπι-, γραφή
 prev. ἀνα-, γράμμα
15. δεικ-/δικ-, *indicar*
 deíctico
 apodíctico
 paradigma
 δεικτικός
 prev. ἀπο-, δεικτικός
 παράδειγμα (prev. παρα-, rad. δεικ-, suf. -μα)
16. δοκ-, *parecer, opinar, creer*
 dogma
 docetismo
 ortodoxia
 paradoja
 δόγμα
 δόκησις - suf. -ισμός
 ὀρθός - δόξα
 prev. παρα-, δόξα
17. δω/δο-, *dar*
 dosis
 antídoto
 apódosis
 δόσις
 prev. ἀντι-, rad. δο-, suf. -τος
 prev. ἀπο-, δόσις
18. Φειδ-/Φοιδ-/Φιδ-, *ver*
 ideología
 ídolo
 idolatría
 antropoide
 ἰδέα - rad. λεγ-/λογ-
 εἰδωλον
 εἰδωλον - λατρεία
 (idololatría → idolatría, por haplogía)
 ἀνθρωπος - suf. -ειδής
19. Φειχ-/Φοιχ-/Φιχ-, *parecer(se), asemejarse*
 icono
 iconoclasta
 iconografía
 εἰκῶν, ὄνοσ
 εἰκῶν - κλάω, suf. -της
 εἰκῶν - rad. γραφ-, suf. -εία
20. ἕμ-/ὄμ-/μ-, *uno, único, igual*
 homólogo
 homeoterapia
 ὁμός - rad. λεγ-/λογ-
 ὁμοίος - θεραπεία
21. ἔλευθ-/ἔλυθ-, ἔλθ-, *ir, dirigirse a*
 prosélito
 προσήλυτος (prev. προσ-, rad. ελυθ-, suf. -τος)
22. Φεργ-/Φοργ-, *hacer, realizar*
 ergio
 argo
 energía
 órgano
 ἔργον - suf. -ιος
 pref. ἀ-, ἔργον
 ἐνέργεια (prev. ἐν-, rad. ἐργ-)
 ὄργανον

23. θαν(α)-/θνη-, *morir*

eutanasia	pref. εὐ-, θάνατος
tanático	θάνατος - suf. -ικός

24. θη-/θε-, *colocar, depositar, fundamentar*

tesis	θέσις
tema	θήμα
prótesis	πρόθεσις (prev. προ-, θέσις)
anatema	ἀνάθημα (prev. ἀνα-, θήμα)
pinacoteca	πίναξ - θήκη

25. θεF-/θαF-, *contemplan*

teatro	θέατρον
teoría	θεωρία
taumaturgo	θαῦμα, ατος - ἔργον

26. καλ-/κλη-, *convocar, llamar*

iglesia	ἐκκλησία (prev. ἐν-, rad. κλη-)
eclesiástico	ἐκκλησία - suf. -ικός
paráclito	παράκλητος (prev. παρα-, rad. κλη-, suf. -τος)

27. κιν(ν)-, *mover(se)*

cinematógrafo	κίνημα- rad. γραφ-
cinético	rad. κιν-, suf. -ικός
cinestesia	rad. κιν-, αἴσθησις

28. κλι(ν)-, *inclinarse, reclinarse*

clínico	rad. κλιν-, suf. -ικός
clima	κλίμα
clímax	κλίμαξ
proclítica	prev. προ-, rad. κλι-, suf. -ικός

29. κρι(ν)-, *separar, juzgar*

crisis	κρίσις
criterio	κριτήριον
hipócrita	prev. ὑπο-, κριτής
diacrítico	prev. δια-, rad. κρι-, suf. -ικός

30. κρατ-, *poder, dominar*

ácrata	pref. ἀ-, κράτος (-κρατής)
democracia	δῆμος - κράτος (-κρατία)
mesocracia	μέσος - κράτος (-κρατία)
tecnocracia	τέχνη - κράτος (-κρατία)
pantocrátor	πᾶς, παντός - κράτος (-κράτωρ)
pancracio	πᾶς, παντός - κράτος (παγκράτιον)

31. λεγ-/λογ-, *decir, hablar, razonar*

logos	λόγος
lexis	λέξις

léxico	λεξικός (rad. λεγ-, suf. -ικός)
lógico	λογικός (rad. λογ-, suf. -ικός)
logaritmo	λόγος - αριθμός
silogismo	prev. συν-, λογισμός
diálogo	prev. δια-, λόγος
dislexia	pref. δυσ-, rad. λεγ-, suf. -ία

32. λειπ-/λοιπ-/λιπ-, *dejar, abandonar*

eclipse	ἔκλειψις (prev. ἐκ-, rad. λειπ-, suf. -σις)
eclíptica	ἑκλειπτικός (prev. εκ-, rad. λειπ-, suf. -ικός)
elipsis	ἔλλειψις (prev. ἐν-, rad. λειπ-, suf. -σις)
lipotimia	λιποθυμία (rad. λιπ-, θυμός)

33. λυ-, *desatar, liberar, disolver, destruir*

análisis	prev. ἀνα-, λύσις
catálisis	prev. κατα-, λύσις
diálisis	prev. δια-, λύσις

34. μεν-/μον-/μν-, *recordar*

amnesia	pref. ἀ-, rad. μνη-, suf. -ία (ἀμνησία)
amnistía	pref. ἀ-, rad. μνη-, suf. -ία (ἀμνήστεια)
mnemotecnia	μνήμη - τέχνη

35. μερ-/μορ-/μρ- (μβρ-) [cf. βροτός], *tener su parte, «morir» (lat. mors, mortis)*

ambrosía	ἀμβροσία (pref. ἀ-, rad. μρ-, suf. -ία)
moira	μοῖρα
isómero	ἴσος - μέρος
homeomerías	ὅμοιος - μέρος
pentemímera	πέντε - pref. ἥμι-, μέρος

36. μονο-, *solo, único (lat. solus)*

monolito	μόνος - λίθος
monogamia	μόνος - γάμος
monomio	μόνος - rad. νομ- (<i>mononomio</i> → <i>monomio</i> , por haplogía)

37. νεμ-/νομ-, *repartir, administrar, regular, organizar*

autonomía	αὐτός - νόμος
Deuteronomio	δεύτερος - νόμος
numismática	νόμισμα - suf. -ικός
polinomio	πολύς - νόμος

38. ὀπ-, *ver*

óptico	rad. ὀπ-, suf. -ικός
oftalmología	rad. ὀπ- (en ὀφθαλμός) - rad. λεγ-/λογ
biopsia	βίος - ὄψις
sinopsis	prev. συν-, ὄψις

39. πενθ-/πονθ-/πνθ → παθ-, *experimentar, sufrir*

patos	πάθος
patetismo	πάθος - suf. -ισμός

patología
psicópata
simpatía

πάθος - rad. λεγ-/λογ-
ψυχή - πάθος (-παθής)
prev. συν-, πάθος (-παθεια)

40. πετ-/ποτ-/πτ-, *desplegarse, volar*

pétalo
áptero
hemíptero
quiróptero

πέταλον
pref. ά-, πτερόν
pref. ήμι-, πτερόν
χείρ, χειρός - πτερόν

41. πι-/πο- (πω-), *beber*

propina
simposio

prev. προ-, πίνω
prev. συν-, πόσις

42. πλι-/πλε-, *llenar, colmar*

plétora
pleonasmó

πλήθος
πλεονασμός (πλέον-, suf. -σμός)

43. πολι-, *ciudad*

policía
político
metrópoli
necrópolis

πολιτεία
πολιτικός (πόλις-, suf. -ικός)
μήτηρ, -τρός - πόλις
νεκρός - πόλις

44. πολυ-, *mucho, numeroso*

politeísmo
poliandria
polígono

πολυ - θεός - suf. -ισμός
πολυ - άνήρ (άνδρεία)
πολυ - γωνία (-γωνος)

45. σκεπ-/σκοπ-, *observar (lat. spec-: speculum, conspicio)*

microscopio
fonendoscopio
telescopio

μικρός - rad. σκοπ-
φωνή - ΰδον - rad. σκοπ-
τήλε - rad. σκοπ-

46. σπερ-/σπορ-/σπρ→σπαρ-, *sembrar, esparcir*

espora
esperma
esporádico

σπορά
σπέρμα
σποραδικός (rad. σπορ-, suf. -ικός)

47. στελ-/στολ-/στλ→σταλ-, *enviar*

apóstol
sístole
diástole
estola

ἀπόστολος (prev. άπο-, rad. στολ-)
prev. συν-, στολή (συστολή)
prev. δια-, στολή (διαστολή)
στολή

48. στα (στη)-/στά-, *poner(se) en pie, alzar(se), levantar(se)*

estático

rad. στα-, suf. -ικός

éxtasis	prev. ἔξ-, rad. στα-, suf. -σις
estilo	στῦλος (<i>columna</i>)
estoico	στοά - suf. -ικός (στοά - <i>pórtico con columnas</i>)
49. τεμ-/τομ-/τμ-, <i>cortar, dividir</i>	
τμη-	
tomo	τόμος
átomo	pref. ἄ-, rad. τομ-
tmesis	τμήσις
anatomía	prev. ἀνα-, rad. τομ-
50. τεν-/τον-/τν→τα-, <i>tender, extender</i>	
tono	τόνος
átono	pref. ἄ-, τόνος
oxítono	ὀξύς - τόνος
sintonía	prev. συν-, rad. τον-
51. τρεπ-/τροπ-/τρπ→τραπ-, <i>volver(se), poner(se)</i>	
tropo	τρόπος
tropical	τρόπος - suf. -ικός
entropía	prev. ἐν-, rad. τροπ-
apropaico	prev. ἀπο-, rad. τροπ-, suf. -(α)ικός
52. τρεφ-/τροφ-/τρφ→τραφ, <i>alimentar, cuidar</i>	
atrofia	pref. ἄ-, rad. τροφ-
distrofia	pref. δυσ-, rad. τροφ-
heterótrofo	ἕτερος - rad. τροφ-
orfanotrofío	ὄρφανον - rad. τροφ-, suf. -ιος
53. ὕδωρ-/ὕδατ-, <i>agua</i>	
hidrógeno	rad. ὕδωρ-, γένος
hidrólisis	rad. ὕδωρ-, λύσις
anhídrico	pref. ἀν-, rad. ὕδωρ-, suf. -ικός
hidatídico	rad. ὕδατ-, suf. -ικός
54. φαν-, <i>mostrar, hacer ver; mostrarse, aparecer, parecer</i>	
fenómeno	φαινόμενον
fantasma	φάντασμα
fantasía	φαντασία
quirófano	χείρ, χειρός - rad. φαν-
diáfano	prev. δια-, rad. φαν-
epifanía	prev. ἐπι-, rad. φαν- suf. -ία
55. φᾶ(φη)/φᾶ-, <i>decir, declarar</i>	
afasia	pref. ἄ-, φάσις
profeta	προφητής (prev. προ-, rad. φη-, suf. -τής)
eufemismo	pref. εὐ-, rad. φη- (φήμις) - suf. -ισμός
blasfemia	rad. βλαβ-, rad. φη- (φήμις) - suf. -ία

56. φερ-/φορ-, *llevar, acarrear, soportar*

féretro	φέρετρον (suf. -τρον)
ánfora	άμφορεύς (prev. άμφί-, rad. φορ-, suf. -εύς) (άμφιφορεύς→άμφορεύς, por haplologia)
doríforo	δόρου - rad. φορ- (-φόρος)
Cristóforo	χριστός (rad. χρι-, suf. -τος) - rad. φορ- (-φόρος)
semáforo	σήμα - rad. φορ-, (-φόρος)

57. φιλ(ο)-, *amar*

filantropía	φιλανθρωπεία (rad. φιλ-, άνθρωπος - suf. -ία)
filosofía	φιλοσοφία (rad. φιλ-, σοφία)
bibliófilo	βιβλίον - φίλος

58. φρεν-/φρον-/φρν→φρα-, *pensar, reflexionar*

frenesí	<i>probablemente de</i> φρόνησις (rad. φρον-, suf. -σις)
frenético	φρεντικός (rad. φρεν-, suf. -ιτι-, suf. -ικός)
frenología	φρήν - rad. λεγ-/λογ-
oligofrenia	ολίγος - φρήν
esquizofrenia	σχίζω - φρήν
sofrológia	σώφρων (rad. σω-, suf. -φρον, <i>mente sana</i>) - rad. λεγ-/λογ-

59. φυ-, *brotar, crecer*

física	φυσικός (φύσις - suf. -ικός)
fitología	φυτόν (rad. φυ-, suf. -τός) - rad. λεγ-/λογ-
fisioterapia	φύσις - θεραπεία
metafísica	prev. μετα-, φυσικός

60. χειρ-, *mano*

quiromancia	χειρ, χειρός - μαντεία
quiróptero	χείρ, χειρός - πτερόν
enquiridion	prev. εν-, χείρ - suf. dimin. -ίδιον